

P.P. PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW
PRACOWNIA w SZCZECINIE, ul. RYCERSKA 3

Obiekt: Park Przypaścowy
Wyszepór, gm. Floty woj. Szczecin
Adres: Ekspertyza ogólna dendrologiczno -
techniczna
Stadium: _____
Część: _____
Gł. Projektant: _____
inż. Grzegorz Engel
Projektant: _____
Nr zlec. _____ Rok 1976

WCP Szczecin, zam. nr 2855-74 5000

uniw.-5.000-1075/75

2152

obiekt

WZP Szczecin, zam. nr 2854-74 5000 t

N. Ow. 2152 dep
BIBLIOTEKA
Zakład Biblioteczny i Informacji zesp. Pol. - Tur.
M. 1000 - 10000 w Warszawie
ul. Szewalszerów Nr 9. tel. 22-22

PRACOWNIE KONSERWACJI ZABYTKÓW

PRZEDSIĘBIORSTWO PAŃSTWOWE

ODDZIAŁ SZCZECIN, UL. RYCERSKA NR 3 – TEL. 8355

Nr archiwalny

Nr zlecenia

Inwestor naczelny Ministerstwo Kultury i Sztuki

Inwestor główny

Inwestor bezpośredni Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie

PROJEKT

Obiekt Park przyłączeniowy

Adres Włocławek, gm. Floty woj. Szczecin

Branża Inżynieria ogólna dendrologiczna - techniczna

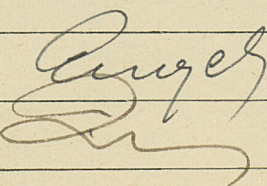
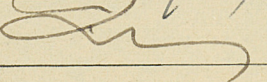
Faza

Kubatura m³

Powierzchnia użytkowa m²

Powierzchnia zabudowy m²

Wielkość działki 2,20 ha

Projekt opracowali	Imię i nazwisko	Podpis	Data
Gł. Projektant			
Projektant	inż. Grzegorz Engel		30.04.76
Kier. Pracowni	mgr inż. arch. Z. Buczowski upr. z arch. 364 nr 2032/60		
Kier. Zespołu			
Kreślił			

Szczecin, dnia 197..... r.

[illegible]

.....

I . Krótka analiza historyczna =====

1. Ewolucja układu przestrzennego

Miejscowość Wyszobór / niemiecka nazwa Wisbu/ leży w odległości 10 km. od Gryfic w kierunku południowo wschodnim.

Park zajmuje niedużą powierzchnię przyległą od północnego zachodu do zabudowań gospodarczych PGR.

Układ parku ma charakter skromnego założenia krajobrazowego. Jego jednym z podstawowych założeń użytkowych była ochrona dworu i budynków gospodarczych majątku ziemskiego przed panującymi wiatrami z zachodu oraz stworzenie naturalnego "płaszcza" ochronnego ~~ze~~ znaczeniu higieniczno sanitarnym dla pałacu.

Sądząc po wieku rosnących starych drzew , założenie parkowe pochodzi z końca XVIII wieku.

Majątek ziemski należał do starego pomorskiego rodu von der Osten'ów, właścicieli Płot.

Dzieje obiektu do okresu zakończenia II wojny światowej nie są znane.

Po wojnie do 1948 roku w majątku kwaterowały czasowe jednostki Wojska Polskiego.

Od 1950 - 54 r. w Gospodarstwie pracują junacy z organizacji Służba Polsce. Od 1954 r. majątek ziemski należy do Państwowego Gospodarstwa Rolnego w Wyszoborze / dyrekcja/.

W 1969 r. utworzono Stację Hodowli Roślin , by w 1975 r. ponownie przyjąć nazwę PGR. Obecnie w skład PGR Wyszobór wchodzi następujące gospodarstwa: Batkowo, Charnowo, Dąbie, Natolewice, Stawno, Wiciemice i Wyszobór.

W latach 60 - tych park zostaje ogrodzony płotem z siatki metalowej. Na polanie w pobliżu pałacu wybudowano hydrofornię.

W 1975 r. część parku odgrodzono płotem z przeznaczeniem na ogródek jordanowski przy nowo wybudowanym przedszkolu.

2. Dawne plany

Autor opracowania nie miał możliwości dotarcia do starych planów obiektu.

3. Źródła do dziejów parku

1. St. Rospond - "Słownik nazw geograficznych Polski Zachodniej i Północnej" PTG Wrocław - Warszawa 1951.
2. Wł. Seneta - "Dendrologia" PWN Warszawa 1973,
3. T. Szymanowski - "Rozpoznawanie drzew i krzewów ozdobnych w stanie bezlistnym" PWR i L Warszawa 1974,
4. "Plan urządzenia gospodarstwa leśnego dla SHR Wyszpórz", BULiPL Oddział w Gorzowie Wlkp. 1973 r.
5. Relacje ob. Krzyżaniak, zam. w Wyszoborze od czasów II wojny światowej.

II. Charakterystyka stanu istniejącego

1. Układ przestrzenny

Park zajmuje powierzchnię ok. 2,20 ha.

Od północy przylega do niego sad otoczony gęstym szpalerem świerka. Od zachodu i południa stary park otaczają zabudowania Gospodarstwa i teren ogródka przedszkolnego.

Od wschodu z parkiem sąsiadują pola orne PGR.

Pałac znajduje się przy południowej granicy powierzchni parkowej.

Do pałacu od strony wsi prowadzi droga asfaltowa obsadzona na krótkim odcinku starym kasztanowcem. Droga ta kończy się łukowatym podjazdem przed głównym wejściem do pałacu.

Pałac zwrócony jest frontem w stronę południową.

Przed elewacją frontową położony jest szeroki dziedziniec o wym. 50 x 80 m pokryty trawą.

Na dziedzińcu rośnie duży okaz cisa i kilka starych drzew. Otoczony jest on drogą o nawierzchni utwardzonej, prowadzącej do budynków gospodarczych. W pobliżu wschodniego skrzydła pałacu, na terenie parku, zbudowana jest wiata z eternitu falistego, budynek gospodarczy / garaż / i śmietnik. Obok znajduje się stara piwnica - lodownia.

Do północnej ściany pałacu przylega polana otoczona starymi drzewami o pięknej barwie i kształcie korony : cis pospolity, klon, jedlica, jawor, chojna kanadyjska, grab, buk pospolity odm. purpurowa, modrzew. Na polanie rosną piękne jodły / 2 szt. / i cis.

Część polany zajmuje murowana hydrofornia otoczona płotem z siatki metalowej. W pobliżu urządzone jest boisko do siatkówki.

Stare zadrzewienie zajmuje powierzchnię wzdłuż wschodniej i północnej granicy parku. Zwarcie jest luźne, w lukach rośnie podrost panujących drzew parkowych i klon, jawor, dąb, grab, buk, jesion oraz około 25 sztuk krzewów cisa.

Podszyt zajmuje około 20 % powierzchni, rośnie kępami przy granicy polany / śnieguliczka / i otacza boisko sportowe / śnieguliczka, lilak, bez czarny, suchodrzew /.

Teren parku jest równy, ogrodzony płotem z siatki metalowej.

Układ dróg komunikacyjnych jest czytelny. Park położony jest w Krainie Bałtyckiej, w północno wschodniej części Dzielnicy Niziny Szczecińskiej. Otaczający teren jest mało urozmaicony sporadycznie z niewielkimi wzniesieniami, średnio 40 m nad poziom morza, pochodzenia polodowcowego. Obszar parku wg. prof. Romera zalicza się klimatycznie do klimatu Wielkich Dolin z dużym wpływem klimatu atlantyckiego. Charakteryzuje się on łagodną zimą i niezbyt upalnym latem. Średnia temperatura roczna wynosi $+0,3^{\circ}\text{C}$, przeciętne stycznia $-0,9^{\circ}\text{C}$, lipca $+18,0^{\circ}\text{C}$. Opady przeciętne roczne wynoszą 500 - 600 mm. Wiatry panujące wieją z zachodu i północy.

2. Skrócona inwentaryzacja roślin

W parku wyróżnić można następujące gatunki drzew i krzewów:
a/ drzewa:

1. Buk pospolity	- <i>Fagus sylvatica</i> 2 szt.
2. Buk pospolity odmiana purpurowa	- <i>Fagus sylvatica</i> var. <i>Atropunicea</i>
3. Brzoza brodawkowata	- <i>Betula verrucosa</i>
28 szt. max. obwód pnia 180 cm
4. Cis pospolity	- <i>Taxus baccata</i>
26 szt. w tym 5 bardzo starych
o obw. pnia 140 cm
5. Choina kanadyjska	- <i>Tsufa canadensis</i> 2 szt.
6. Dąb szypułkowy	- <i>Quercus robur</i>
11 szt. max.obw.pnia 470 cm
7. Dąb szypułkowy odmiana stożkowa	- <i>Quercus robur</i> var. <i>Fâstigata</i> 1 szt. obw. pnia 190 cm
8. Grab pospolity	- <i>Carpinus betulus</i>
5 szt. max obwód pnia 230 cm
9. Jesion wyniosły	- <i>Fraxinus excelsior</i>
26 szt. max.obw. 240 cm
10. Jesion wyniosły odmiana zwisająca	- <i>Fraxinus excelsior</i> var <i>Pendula</i> 1 szt.
11. Jedlica Dauglasa	- <i>Pseudotsuga taxifolia</i>
9 szt. max obwód pnia 150 cm.

12. Jodła jednobarwna / kalifornijska/ - *Abies concolor*.
2 szt. obwód pnia 190 cm
13. Jodła szlachetna - *Abies procera*
1 szt. obwód pnia 240 cm
14. Kasztanowiec biały - *Aesculus hippocastanum* 1 szt.
15. Klon pospolity - *Acer platanoides*
23 szt. max. obw. pnia 370 cm
16. Klon jawor - *Acer pseudoplatanus*
14 szt. max. obwód pnia 450 cm
17. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata* 4 szt.
18. Lipa szerokolistna - *Tilia platyphyllos*
19. Modrzew europejski - *Larix decidua*
5 szt. max obwód pnia 335 cm.
20. Orzech czarny - *Juglans nigra*
2 szt. obwód pnia 200 cm
21. Robinia akacjowa - *Robinia pseudoacacia*
19 szt. max. obwód pnia 320 cm
22. Sosna czarna - *Pinus nigra* 1 szt.
23. Sosna wejmutka - *Pinus strobus* 2 szt.
24. Świerk pospolity - *Picea abies* 12 szt.
25. Wiąz szypułkowy - *Ulmus laevis* 1 szt.
26. Żywotnik zachodni - *Thuja occidentalis* 3 szt.
27. Żywotnik olbrzymi - *Thuja plicata* 3 szt.

B/ Krzewy

28. Bez czarna - *Sambucus nigra*
29. Czeremcha pospolita - *Prunus padus*
30. Dereń biały - *Cornus alba*
31. Głóg jednoszyjkowy - *Crataegus monogyna*
32. Leszczyna pospolita - *Corylus avellana*
33. Lilak - *Syringa* sp.
34. Mahonia pospolita - *Mahonia aquifolium*
35. Róża dzika - *Rosa canina*
36. Suchodrzew pospolity - *Lonicera xylosteum*
37. Ś nieguliczka biała - *Symphoricarpos albus*

Ogółem naliczono 27 gatunków drzew w tym 11 obcego pochodzenia i 10 gatunków krzewów, w tym 3 obcego pochodzenia. Na terenie parku rośnie około 180 sztuk grubych drzew, w zmieszaniu pojedynczym, zwarcie luźnym.

Wiek drzew jest bardzo zróżnicowany. Najstarsze pojedyncze drzewa: cisy, dęby, buki i klony, noszące znamiona pomników przyrody, liczą ponad 200 lat.

Średnia wieku dla starego zadrzewienia wynosi 100-130 lat.

/VI-VII klasa wieku/. Występujący podrost w części północnej parku: jawor, jesion, dąb, grab, cis liczy około 20-40 lat,

/I - II kl. w./. Podszycie pokrywa 20 % powierzchni parku i występuje w nim: kępami śnieguliczka i lilak oraz pojedynczo panujące drzewa parkowe.

Na podstawie opisu taksacyjnego parku wykonanego w 1973 r., przez BUL i PL w Gorzowie Wlkp. w skład gatunkowy drzewostanu parku wchodzi:

a/ drzewa w wieku: /90-130/ 110 lat

20% modrzew

10% dąb, wiąz

10% jesion

10% buk, grab

b/ drzewa w wieku: /50-90/ 65 lat

20% brzoza, robinia

20% klon jawor, dąb

10% jedlica, sosna

Wysokość drzew średnia 22 m / buk 24 m/. Pierśnica średnia: buk - 70 cm, jesion - 50 cm, dąb, i modrzew 70 cm, klon jawor i jedlica - 35 cm, brzoza - 40 cm.

Zasobność masy drzewnej / grubizny/ na całej powierzchni 130 m³.

Stan zdrowotny zadrzewienia określa się jako dobry. Nieliczne stare drzewa wymagają zabezpieczenia przed nekrozą / martwica/ pnia usunięcia uschniętych gałęzi. Należy również usunąć kilka suchych drzew /świerk/ i drzew obumierających / brzoza/.

Na załączonym szkicu oznaczono kolejnymi numerami drzewa wyróżniające się wymiarem pnia, dużą i piękną sylwetą korony zasługujące na szczególną ochronę:

- 7 -
- Nr 1 cis pospolity - krzaczasty z 3 odnogami śr. korony 10m,
wys. 10 dm
- Nr 2 robinia akacjowa - o obw. pnia 320 cm
- Nr 3 klon pospolity - " " 330 cm
- Nr 4 klon pospolity - " " 370 cm
- Nr 5 cis pospolity - krzaczasty z 4 odnogami pnia,
max obwód pnia 140 cm
- Nr 6 jodła szlachetna - o obw. pnia 240 cm
- Nr 7 grab pospolity - " " 230 cm
- Nr 8 klon jawor - " " 450 cm
- Nr 9 cis pospolity - krzaczasty
- Nr10 buk pospolity - o obw. pnia 420 cm
- Nr11 dąb szypułkowy odm. stożkowa - o obw. pnia 190 cm
- Nr12 modrzew europejski - o obw. pnia 335 cm
grupa 3 szt. starych drzew
- Nr13 dąb szypułkowy - o obw. pnia 430 cm
- Nr14 dąb szypułkowy - o obw. pnia 470 cm
- Nr15 jodła jednobarwna - " " 190 cm

3. Analiza stopnia zachowania układu zabytkowego

Na podstawie wizji terenowej stwierdza się :

- a/ powierzchnia parku została w ostatnich latach uszczuplona o ogródek przedszkolny,
- b/ podstawowy skład gatunkowy drzew nie uległ większym zmianom
- c/ naruszenie kompozycji wnętrza parku nastąpiło w wyniku wybudowania hydroforni oraz ogólnego zaniedbania spowodowanego brakiem należytej opieki.
- d/ powierzchnia parku jest zaśmiecona
- e/ dziedziniec przedpałacowy wymaga natychmiastowego zagospodarowania,

4. Rola obiektu w krajobrazie

Park ma znaczenie ochronne /wiatrochronne/ i krajobrazowe.
Stanowi motyw dekoracyjny dla najbliższej zabudowy.
Jest ostoją dla pożytecznej awifauny.

III . Wnioski dotyczące:

1. Granicy ochrony konserwatorskiej w zakresie:

a/ Ochrony układu parku

- oczyścić powierzchnię ze śmieci, zlikwidować śmietnik,
- wytyczyć nowe ścieżki spacerowe, oczyścić z podrostu i dzikich krzewów przyległy do nich pas terenu, ustawić ławki parkowe,
- otoczyć krzewami ozdobnymi wiatę i budynek gospodarczy / garaże / oraz teren przy hydroforni
- zabronić wjazdu ciężkim pojazdom na teren parku,
- w istniejących lukach nasadzić drzewa ozdobne.
- zagospodarować dziedziniec przedłapacowy/ jak w SHR Trzygłów/.

b/ ochrony ekologiczne

- dokonać zabiegów konserwacyjnych usunąć kikuty złamanych gałęzi i suche konary drzew,
Zabezpieczyć pnie drzew przed martwicą/ nekrozą/, a w szczególnych przypadkach wykonać plombowanie,
- usunąć posusz,
- wycinanie drzew zdrowych ograniczyć do śamosiewów zasłaniających drzewa stare / eksponowane/,
- wywiesić skrzynki lęgowe i noclegowe dla pożytecznego ptactwa,

c/ ochrony kompozycji widokowej

- nie dotyczy

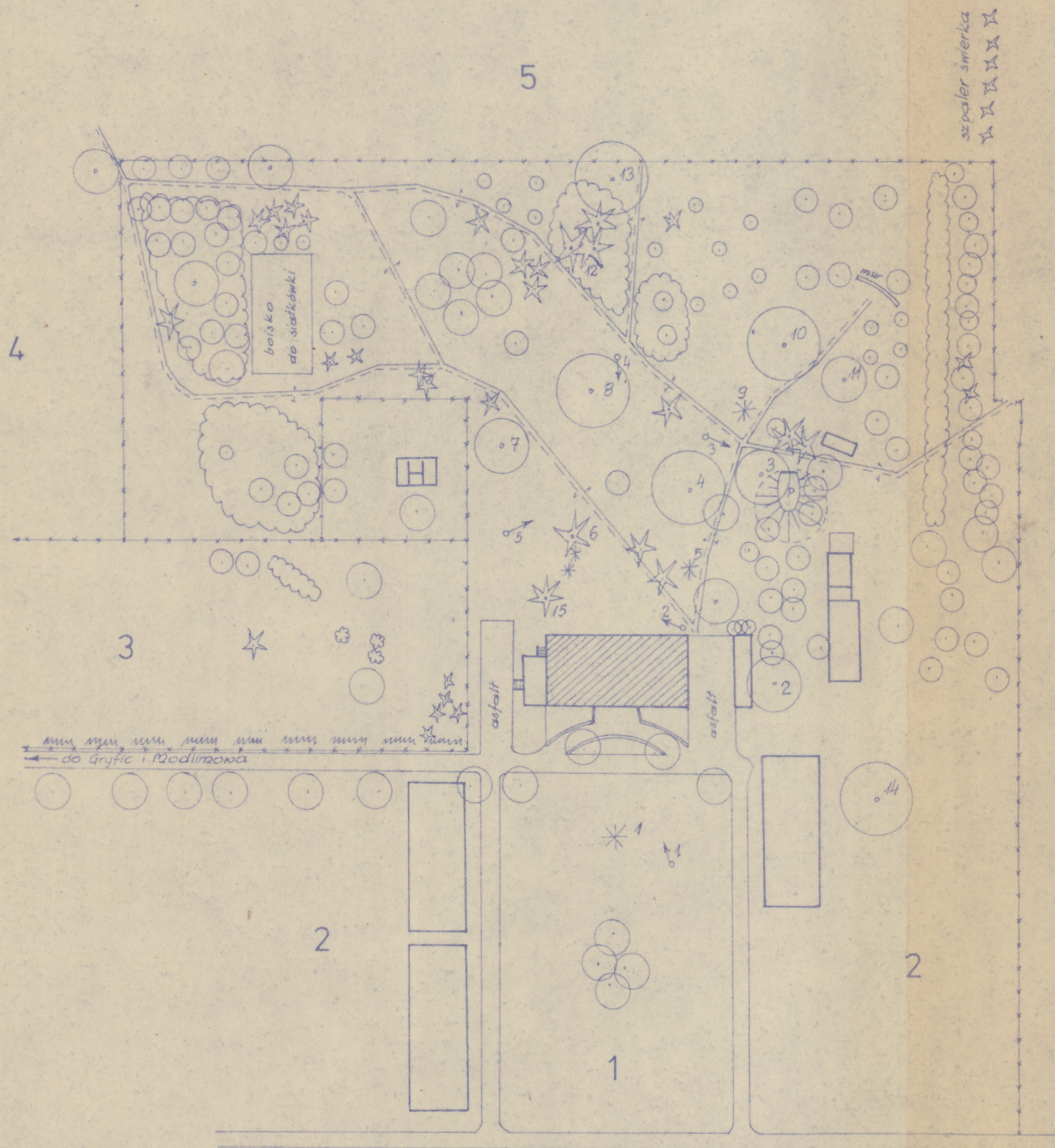
213. Ewentualne zmiany dotychczasowego sposobu użytkowania - zakres renowacji.

Park, po oczyszczeniu ze śmieci, wyrównaniu powierzchni, wytyczeniu drózek spacerowych, ustawieniu ławek, zasianiu trawy i dokonaniu uzupełniających nasadzeń drzew parkowych, wykonaniu zabiegów pielęgnacyjnych i konserwacyjnych - należy przeznaczyć na miejsce rekreacyjno wypoczynkowe dla miejscowej ludności,

Park nie zasługuje na ochronę konserwatorską z uwagi na zniszczony pierwotny układ przestrzenny spowodowany wieloletnim zaniedbaniem i zakończonymi inwestycjami / garaże, wiata, hydrofornia, przedszkole/.

Obiekt ten powinien być jednak zachowany ze względu na duże znaczenie ochronne i krajobrazowe, a jego zagospodarowanie należy wykonać w ramach ogólnego planu zadrzewienia gospodarstw rolnych podległych PGR Wyszobór.

Szczecin, kwiecień 1976 r.

SZKIC PARKU PRZY PAŁACU W MIEJSCOWOŚCI WYSZOBŌR

Oznaczenia:

- 1 - dziedzińiec przedpałacowy
- 2 - zabudowania gospodarcze
- 3 - teren przedszkola
- 4 - zabudowania wsi
- 5 - sad
- 6 - grunty orne

pojedyncze drzewa:

- 4 - liściaste
- ★ 12 - iglaste
- * 1 - cis pospolity

- ☁ kępa krzewów
- Ⓟ skarpa - piwnica
- ||||| żywopłot
- *** ogrodzenie
- drogi
- mur
- ▭ budynki
- ⚡ 2 stanowisko wyk. zdjęć

ARCHIWUM
OŚRODEK OCHRONY
ZABYTKOWEGO KRAJOBRAZU
ul. Szwoleżerów 9 tel. 621 62 41 w. 244

Nr inw. 2152

Opracował: inż. Grzegorz Engel
1976 r.

Fot. Andrzej Smolny
Prawa autorskie zastrzeżone

1. Wyszobór, gm. Płoty
Park przy pałacu.
Widok na południową frontową elewację pałacu z dziedzińca przedpałacowego. Na planie duży okaz krzaczastego Cisza pospolitego /*Taxus baccata*/ o wysokości 10 m.
Fot. Andrzej Smolny - dn. 15.V.1976r.
Neg. nr. 26631 w Arch. PKZ w Szczecinie.

Fot. Andrzej Smolny
Prawa autorskie zastrzeżone

2, Kyszebór, gm. Floty

Park przy pałacu.

Polana w parku przyległa do ściany północnej pałacu.

Na polanie hydrofornia i stare drzewa: od prawej - jodła szlachetna

/Abies procera/ o obwodzie 240 cm, cis pospolity /Taxus baccata/

i jodła jednobarwna /Abies concolor/.

Fot. Andrzej Smolny - dn. 15.V.1976r.

Neg. nr 26832 w Arch. PKZ w Szczecinie

Fot. Andrzej Smolny /
Prawa autorskie zastrzeżone

3. Wyszobór, gm. Płoty
Park przy pałacu.
Lodownia - piwnica na terenie parku.
Fot. Andrzej Smolny - dn. 15.V.1976r.
Neg. nr 26833 w Arch. PEZ w Szczecinie

Fot. Andrzej Smolny
Prawa autorskie zastrzeżone

4. Wyszobór, gm. Ploty.

Park przy pałacu.

Widok na pałac z głębi parku.

Na prawo - kłom jawor / *Acer pseudoplatanus* / o obwodzie 450 cm
noszący cechy pomnika przyrody.

Fot. Andrzej Smolny - dn. 15.V.1976r.

Neg. nr. 26834 w Arch. PKZ w Szczecinie

Fot. Andrzej Smolny
Prawa autorskie zastrzeżone

5. Wyszobór, gm. Ploty.

Park przy pałacu.

Wnętrze parku - w głębi buk pospolity odm. purpurewa
/Fagus sylvatica var. Atropurpurea/ o obwodzie 420 cm.

Fot. Andrzej Smolny - gm. 15.V.1976r.

Neg. nr 26835 w Arch. PKZ w Szczecinie.